

UJME

NINA:KAJ JE UJMA?

Ujma je naravni pojav, ki povzroči veliko škodo v naravi. Običajno gre za škodo zaradi ekstremnih vremenskih dejavnikov. Ujme štejemo med naravne nesreče kot so:

- usadi, plazovi
- zmrzal, slana in žled
- poplave oziroma povodnji
- suša
- toča

USADI, PLAZOVI

MARTINA:USAD

Usad je naravni pojav, ki nastane pri drsenju prsti. Prst drsi zaradi lastne teže ali spolzke podlage po pobočju, ko se ob dolgotrajnem deževju prepoji z vodo. Največ usadov nastane tam, kjer se menjavajo propustne in nepropustne plasti, zlasti glina, lapor ali pesek. Na vedno večje povečevanje usadov je pripomoglo tudi človeštvo s krčenjem gozda in intenzivnim kmetijstvom. Usadi se pojavljajo po vsej Sloveniji, vendar jih je največ na severozahodu.

NINA:PLAZ

Plaz je usad večje dimenzije. Je tudi nekontroliran premik večje količine zemlje, blata, kamenja in drobirja po pobočju hriba navzdol. Nastanejo zaradi več dejavnikov, kot so potresi, vulkanske aktivnosti, erozija rek ali ledenikov, delovanje morskih valov, tresenje zemlje zaradi prometa, večjih strojnih del, večjih nenadnih prekomernih zbiranj vode, ki so posledica močnih padavin. Poznamo 2 vrsti plazov: snežni in zemeljski.

V Sloveniji naj bi bilo že med 7000 in 10.000 zemeljskih plazov, kar četrtina jih ogroža prometno infrastrukturo ali druge objekte. Med najhujše plazove v Sloveniji štejemo zemeljski plaz Stovžje v Logu pod Mangartom 15. in 17. novembra leta 2000. Umrlo je 7 ljudi, veliko hiš je bilo porušenih in zasutih. Drugi veliki plazovi v Sloveniji so še: Macesnikov plaz izpod Olševe, Slano blato nad Lokavcem v Vipavski dolini, Koseč v

Drežniškem kotu, plaz nad Podrago v Vipavski dolini, plaz Rebernice izpod Nanosa, Tretičnikov plaz v Podvolovljeku, plaz v Raduhi.

Eden najhujših plazov v svetovnem merilu se je zgodil v Venezueli, ko se je leta 1999, po dveh tednih neprestanega deževja zrušila gora, plazovi so s seboj odnesli več naselij in terjali 15 000 človeških žrtev.

ZMRZAL, SLANA IN ŽLED

MARTINA:ZMRZAL

Zmrzal je vremenski pojav, ko padejo temperature pod 0°C in povzročijo škodo na rastlinah.

NINA:SLANA

Slana je padavina v trdnem stanju, ki se pojavlja neposredno na zemeljski površini ali na rastlinah oziroma predmetih.

MARTINA:ŽLED

Žled nastane, ko dežuje ali rosi pri temperaturah pod lediščem. Značilen predvsem za jugozahodno Slovenijo. Najbolj je razširjen na visokem krasu in njegovem obrobju, bodisi na celinski ali primorski strani. Pojavlja se tudi v kotlinah, kjer se zadržuje hladen zrak. Najpogosteje prizadene Brkine, Senožeško hribovje z Vremščico, Zgornjo Pivko, vznožja in pobočja visokega krasa, Snežnik, Javornik, Hrušico, Nanos, Trnovski gozd.

POPLAVE oz. POVODNJI

NINA:To je običajno naravni pojav, ki nastane zaradi izredno močnih padavin, naglega taljenja snega ali medsebojnega skupnega delovanja. Do poplavljanja lahko pride tudi zaradi zajezenega odtoka na kraških poljih, zaradi zajezitev povzročenih s snežnim ali zemeljskim plazom, zaradi delovanja hudournikov, zaradi naravnega posedanja tal ali posedanja povzročenega z gospodarsko dejavnostjo (rudarstvo), dviga gladine podtalnice ali zaradi visoke morske plime. Največje poplave na svetu so bile, ko je poplavila rekla Yangce (Chang Jiang) leta 1939 na Kitajске. Umrlo je okoli 3 milijone 700 tisoč ljudi. Največje poplave v Sloveniji pa so bile v Celju leta 1954, ko je poplavljal Savinja in je bilo 11 smrtnih žrtev in leta 2007 v Železnikih in v drugih naseljih v Spodnji savski dolini, ko je poplavljal Selška Sora ter Savinja, bilo je 6 mrtvih.

SUŠA

MARTINA: Suša je izredno stanje v naravi, po dolgotrajnem pomanjkanju vode v neki pokrajini. Najhujša suša v Sloveniji je bila leta 2000, ki jo je zaznamovala velika vročina in pomanjkanje vode. Največ škode je bilo na območju Haloz. Največja suša na svetu pa je seveda na Kitajskem. Bila je med leti 1928 in 1930 ter leta 2011.

TOČA

NINA: Toča je padavina v trdem stanju, ki nastaja v oblakih - to so ledene kroglice različnih velikosti in tudi nepravilnih oblik. Toča pada predvsem pri močnem nevihtnem vremenu, ki ga spremljajo močni električni pojavi, vendar temperatura zraka v prizemnih plasteh ni pod 0°C. Najhujša toča v Sloveniji je bila leta 1998 na območju Slovenskih Goric in Prlekije. Uničila je sadovnjake, vinograde, njivske in vrtno posevke ter poškodovala strešne kritine in avtomobile. Najhujša toča na svetu pa je bila leta 1970 v Kansasu v ZDA.